

T.C.
TİCARET BAKANLIĞI

Sayı : E-69602026-610-00102715866 / 0103016138
Konu : Soru Önergesi (7/18797)

18.11.2024

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

7/18797

İlgi : 04.11.2024 tarihli ve 43452547-120.07.04-E.1523789 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazıları ekinde yer alan, Edirne Milletvekili Sayın Mehmet AKALIN tarafından verilen 7/18797 sayılı yazılı soru önergesinin cevabı hazırlanarak ekte sunulmuştur.
Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Ömer BOLAT
Bakan

Ek: Soru Önergesi Cevabı (2 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: 367B4244-DBEB-4FE0-9ECB-75E9FB9F2D9E

<https://www.turkiye.gov.tr/ticaret-bakanligi-cbys>

Adres: Eskişehir yolu no:151 Ticaret Bakanlığı

Faks No: 4491341

e-Posta: stratejisoruonergelerib.bilgici@ticaret.gov.tr

İnternet Adresi: www.ticaret.gov.tr

KEP Adresi: stratejigelistirmebakanligi@gtb.hs01.kep.tr

Ayrıntılı bilgi için:
Soru Önergeleri Şubesi

Telefon No: 4491367

T.C.
TİCARET BAKANLIĞI

Edirne Milletvekili Sayın Mehmet AKALIN'a Ait 7/18797 Sayılı Yazılı Soru Önergesine İlişkin Cevaplar:

Bakanlığımız görev ve yetki alanına giren hususlar itibarıyla, önergenize ilişkin cevaplarımıza aşağıda yer verilmiştir:

1-3) Rekabet Kurulu tarafından 2023-2024 yıllarında tebliğ edilen toplam 3.069.090.932,82 TL idari para cezasının; 2.519.989.002,72 TL'lik kısmı ¼ indirimle 1.836.275.469,37 TL olarak tahsil edilmiştir. Kalan 549.101.930,10 TL'lik kısmından ise indirim uygulanmaksızın 4.721.194,05 TL tahsil edilmiş olup, kalan 544.380.736,05 TL'lik kısmın tahsilat işlemleri devam etmektedir. Tebliğ edilen cezaların yaklaşık %85 oranında tahsil edildiği görülmektedir.

Rekabet Kurulu tarafından 2017-2022 yılları arasında ise verilen toplam para cezası 9.294.649.057,12- TL olup, 2017-2022 yıllarında tebliğ edilen toplam 8.388.098.420,31 TL idari para cezasının; 8.193.164.611,86 TL'lik kısmı ¼ indirimle 6.039.000.274,71 TL olarak tahsil edilmiştir. Kalan 194.933.808,45 TL'lik kısmından ise indirim uygulanmaksızın 115.258.443,99 TL tahsil edilmiş olup, kalan 79.675.364,46 TL'lik kısmın tahsilat işlemleri devam etmektedir. Tebliğ edilen cezaların yaklaşık %97 oranında tahsil edildiği görülmektedir.

Tebliğatı gerçekleşen her cezanın tahsili için gerekli veri girişleri tebliğ tarihi belli olur olmaz yapılmakta olup, tebliğ edilen cezalardan tahsilatı başlatılmayan firma bulunmamaktadır. Tahsilat işlemlerinin vergi dairelerince gerçekleştirilmesi sebebiyle henüz tahsilatı gerçekleşmeyen cezaların hangi sebeple gerçekleşmediği ve bu konuda nasıl bir yaptırım uygulandığı hususu Rekabet Kurumu bilgisi dahilinde değildir.

Kurumun karar merci olan Rekabet Kurulu, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (4054 sayılı Kanun) uyarınca, Kanun'da yasaklanan faaliyetler ve hukukî işlemler hakkında, resen veya başvuru üzerine inceleme, araştırma ve soruşturma yapma; Kanun'da düzenlenen hükümlerin ihlal edildiğinin tespit edilmesi üzerine, bu ihlallere son verilmesi için gerekli tedbirleri alıp bundan sorumlu olanlara idarî para cezaları uygulama görev ve yetkisine sahiptir. Kurul tarafından yürütülen bu süreçler neticesinde ihlallerin ortaya çıkarılarak sonlandırılması, öncelikle Kanun Koyucu'nun ve iktisadi yazının rekabete atfettiği daha düşük fiyatlar, daha yüksek kalite, mal ve hizmetlerde çeşitlilik; yeniliğin, verimliliğin ve tüketici refahının yükseltilmesi gibi somut faydaların sağlanmasına hizmet etmektedir. İhlaller neticesinde Kurul tarafından kesilen idari para cezaları ise, rekabet karşıtı fiillerin teşebbüsler bakımından kârlı bir strateji olarak görülmesini engellemeyi ve benzer nitelikteki ihlalleri caydırmak suretiyle piyasalardaki rekabetin korunmasını hedeflemektedir.

Dünya genelinde rekabet otoriteleri, genellikle rekabet ihlallerine ilişkin olarak kestikleri yüksek tutarlı para cezaları ile gündeme gelmektedirler. Yukarıda da değinildiği üzere; her ne kadar yüksek cezalar bu tür ihlalleri caydırmak yoluyla rekabetçi sürecin korunmasında büyük önem taşısa da, verilen cezaların büyüklüğü kurumsal etkinliğin ve etkili bir rekabet hukuku uygulamasının yegâne göstergesi değildir. Bu kapsamda verilen kararların piyasa ve tüketici üzerindeki etkilerini tespit edebilmenin ayrı bir önemi bulunmaktadır. Aralarında Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Avrupa Komisyonu ve İngiltere'nin de bulunduğu pek çok ülkenin rekabet otoritesi, faaliyetlerinin tüketiciler lehine ortaya çıkardığı faydaları ortaya koymaya yönelik çalışmalar gerçekleştirmektedir. Etki analizi olarak tanımlanan bu çalışmalar, bir yandan rekabet otoritelerinin şeffaflık ve hesap verebilirlik prensipleri çerçevesinde faaliyetlerini sürdürme isteğine hizmet ederken, diğer taraftan alınan kararların yerinde olup olmadığının değerlendirilmesine ve bu anlamda etkinlik kontrolünün sağlanmasına da olanak sunmaktadır.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) benzer çalışmalar yürütmek isteyen rekabet otoritelerine yardımcı olmak için yayımladığı kapsamlı bir rehber bulunmakta olup, bu rehberde rekabet otoritelerinin kullandıkları hesaplama kriterleri değerlendirilmekte ve hesaplamada kullanılacak varsayımlara ilişkin tavsiyeler ortaya konulmaktadır. Rekabet Kurumu da etki analiz çalışmalarını yakından takip ederek 2017 yılından bu yana faaliyetlerinin tüketici refahı üzerindeki etkilerinin tahminine yönelik çalışmalar yürütmektedir. Bu kapsamda, iki yıllık dönemlere ilişkin yapılan hesaplamalar, Rekabet Kurulu tarafından kartel, yeniden satış fiyatının belirlenmesi, hâkim durumun kötüye kullanılması ve yasaklamaya veya koşullu izne tabi olmuş birleşme devralma işlemlerine yönelik alınan kararlar ile uzlaşma kararlarını kapsayacak şekilde yapılmaktadır. Bu noktada, kararların ölçülebilir somut etkileri üzerinde durulmakta olup, rekabetle artacak kalite artışı ve bunun tüketici refahına katkısı gibi nicelleştirilmesi güç olan etkiler hesaplama dışında kalabilmektedir. Nitekim anılan farklı ülke otoriteleri de etki analizlerine ilişkin varsayımlarını bu kısıtlar çerçevesinde şekillendirmektedir.

Kurum tarafından bugüne kadar yapılan etki analizi çalışmalarında önemli bir referans olan OECD yaklaşımı ile yapılan hesaplamalarda; 2014-2016 döneminde yıllık 1,44 milyar dolar, 2017-2018 döneminde yıllık 769 milyon dolar, 2019-2020 döneminde yıllık 832 milyon dolar refah kazancı sağlandığı tespit edilmektedir. 2021-2022 dönemine ilişkin olarak yapılan en güncel etki analizi çalışmasında, incelenen Kurul kararlarının tüketiciye toplamda 134,6 milyar TL ve yıllık ortalama 67,3 milyar TL fayda sağladığı tahmin edilmektedir. Bu değerlerin dolar cinsinden ifade edilmesi durumunda; ilgili dönemde tüketici faydasına toplam 13,1 milyar dolar, yıllık ortalama 6,55 milyar dolarlık bir katkı sağlandığı anlaşılmaktadır. 2022 yılı için ülkemiz gayrisafi yurt içi hasılasının (GSYH) yaklaşık 907 milyar dolar düzeyinde olduğu dikkate alındığında; yapılan son çalışma kapsamında hesaplanan tahmini yıllık ortalama fayda, GSYH'nin yaklaşık binde 7,2'sine tekabül etmektedir.

Rekabet otoriteleri tarafından yapılan etki analizi çalışmaları, önemli bir "fayda-maliyet analizi" yapma imkânı da tanımaktadır. Nitekim ABD ve İngiltere'de hazırlanan etki analiz raporlarında, rekabet otoritesinin kullandığı toplam kamu kaynağının (bir başka ifadeyle bütçesinin) kaç misli refah kazancı sağladığı bir etkinlik göstergesi olarak kullanılmaktadır. Etki analizi çalışmalarını bu bakımdan ele aldığımızda, otoritenin vergi verenlere maliyetinin ne olduğu ve buna kıyasla ne kadarlık bir tüketici refahı artışı sağladığı karşılaştırılmaktadır. Söz konusu oran, ABD ile İngiltere için 20 ile 75 kat arasında değişmektedir. Kurumun 2021-2022 dönemindeki faaliyetleri için bu tür bir kıyaslama yapıldığında; OECD metodolojisine göre hesaplanan tahmini yıllık ortalama tüketici faydası, bütçe giderlerinin yaklaşık 208,1 katına ulaşmaktadır. Söz konusu oranların 2014-2016, 2017-2018, 2019-2020 dönemleri için sırasıyla 51, 50,8 ve 44 kat olarak ölçüldüğü vurgulanmalıdır. Bu çerçevede anılan oranların, Kurumun piyasalarda rekabetin tesisi ve korunması yoluyla tüketici refahını artırma hedefine dönük çalışmalarını, kayda değer bir etkinlik ve başarıyla yürüttüğünün göstergesi olduğu değerlendirilmektedir. Yukarıda çerçevesi çizildiği üzere, Kurum tarafından ikişer yıllık periyotlarla hazırlanan etki analizi raporları, şeffaflık ve hesap verilebilirlik prensiplerine bağlı olarak paydaşları ve kamuoyunu bilgilendirmek maksadıyla yayımlanmaktadır. Bir sonraki etki analizi çalışmasının ise 2023-2024 yılı faaliyetlerini içermek üzere 2025 yılı ilk çeyreğinde hazırlanarak paylaşılması planlanmaktadır.